

КУЛЬТУРА

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

№ 46 (1693)

15 лістапада 2024 г.

На здымку — Наталля Русак,
Віктар Вайтышын, дуэт "Мелодыя
кахання", Таварыства інвалідаў (Мінск).
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Фестываль творчасці інвалідаў "Разам мы зможам больш" сабраў у Магілёве каля 300 чалавек. На мерапрыемства Саюзнай дзяржавы з'ехаліся дэлегацыі з усіх рэгіёнаў Беларусі, а таксама са Смаленскай, з Маскоўскай, Бранскай, Калужскай, Пскоўскай і Цвярской абласцей Расіі.

Працяг тэмы на стар. 7

Ад слоў — да справы

Шторм у Злучаных Штатах Амерыкі, паводка ў іспанскай Валенсіі. Прэзідэнт Беларусі аб нізкай эфектыўнасці мер, што прымаюцца міжнароднай супольнасцю для барацьбы са змяненнем клімату, і прапанаванай глабальнай дзеянні ў гэтай сферы.

Аляксандр Лукашэнка выступіў на Сусветным саміце па барацьбе са змяненнем клімату ў Азербайджане 12 лістапада. Перадусім лідар абазначыў праблематыку: “Тут вельмі шмат гаварылі пра тое, што колькі зробіў па паляпшэнні клі-

мату. Але я параўноўваю апошні перыяд пасля папярэдняга нашага саміту. Стала толькі горш. Вайна на Блізкім Усходзе, вайна ва Украіне, вайна ў Паўднёвым Емене. Усяго больш за 50 канфліктаў у свеце, якія жорстка ўплываюць на клімат на нашай

планеце. Дык што, стала лепш? Хто стаў плаціць за выкіды?” Звяртаючыся да тых, хто не прыехаў на форум і думае, што з наступствамі змянення клімату іх “пранясё”, Кіраўнік дзяржавы папярэдзіў: “Не пранясё. Шторм у Злучаных Штатах Амерыкі, нядаўна Валенсія — загінулі людзі. Гэта сведчыць аб тым, як мы «паляпшаем» наш клімат”.

Беларусь у гэтым плане папракнучь няма за што, падкрэсліў Прэзідэнт. Краіна строга выконвае ўсе абавязальствы, якія ўзяла на сябе. Падчас выступлення Аляксандр Лукашэнка агучыў тры прапановы па барацьбе са змяненнем клімату.

— Першая. Клімат змяніўся, гэта данасць. Таму першарадная задача — пераастроіць нацыянальны эканомікі, перадусім сельскую гаспадарку, з улікам умоў, якія змяніліся, адаптаваць яе да новых умоў. Беларусь актыўна гэтай тэмай займаецца і гатова дзяліцца вопытам.

Другая. Неабходна дапамагчы краінам, якія сталі на шлях развіцця, атрымаць роўны доступ

да зялёных тэхналогій без урону для іх нацыянальных інтарэсаў. Зрабіць так, каб яны ў выніку гэтай дапамогі не трапілі ў кабалу. Трэба адмяніць усё, што перашкаджае міжнароднаму гандлю тэхналогіямі, абмену інавацыямі і найлепшымі практыкамі.

Трэцяя. Мы сёння ўжо сутыкнуліся з сітуацыяй, калі новая прадукцыя пазіцыянуецца як больш экалагічна бяспечная альтэрнатыва. Але ў той жа час наносіць не меншую шкоду. Аб’ектыўна патрэбныя новыя падыходы да комплекснай ацэнкі патэнцыяльнага ўздзеяння інавацый на навакольнае асяроддзе на працягу ўсяго жыццёвага цыкла гэтай прадукцыі.

Такія і іншыя напрамкі патрабуюць кансалідацыі міжнародных намаганняў. Не на словах, а на справе. Час ад слоў перайсці да справы. І той, хто павінен плаціць, павінен плаціць, а не адседжаваць ў сябе ў кабінетах, — лічыць Кіраўнік дзяржавы.

Падрэагнэсацыя — на сайце president.gov.by

Свята адзінства і творчасці

Рэспубліканская грамадска-культурная акцыя “Марафон адзінства” крочыць па краіне. Наступны прыпынак — Магілёўшчына.

Маштабны праект разгортваецца ў Беларусі з 17 верасня. Маршрут пралягае праз усе рэгіёны: на карце пазначана амаль паўтара дзясятка гарадоў. У кожным з іх ладзіцца насычаная двухдзённая праграма. У спісе мерапрыемстваў — “Няндныя НЯлекцыі” і “Знакавыя сустрэчы”, гарадскія квэсты “Гэта ўсё маё роднае”, выставы “Беларусь. Узлёт” і “Суверэнная Беларусь”. Усюды прыхільнікаў збірае і перасоўная экспазіцыя Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. З аншлагамі праходзіць серыя канцэртаў “Час выбраў нас”.

Мурал у Пінску, адкрыты ў рамках акцыі

Рамесныя рады на “Марафоне адзінства”

Падчас канцэрта ў Пінску

Падчас канцэрта ў Пінску

Марафон ужо завітаў у Маладзечна, Гомель, Жлобін, Пінск... Наперадзе — Магілёўскі рэгіён. Тут першым сустрэне рэспубліканскі праект Бабруйск: грамадска-культурныя мерапрыемствы адбудуцца 15 і 16 лістапада. А 22-га і 23-га свята ахопіць абласны цэнтр.

Як адзначыла Ганна Лукашэнка, кіраўнік рабочай групы па падрыхтоўцы акцыі, арганізатары робяць усё магчымае, каб падарыць жыхарам Магілёўшчыны незабыўныя ўражанні. Акрамя традыцыйных імпрэз, запланаваны і новыя: канцэрт у цэху “Разам працуем, разам спяваем” правядуць на Бабруйскім заводзе буйнапанэльнага домабудавання. Інтрыга чакаецца і на вясёлым шоу. Праграма “Час выбраў нас” стане феерычным акардам свята адзінства і творчасці ў горадзе на Бярэзіне.

Выкараніць негатыўную з’яву

Чарговае пасяджэнне камісіі па супрацьдзеянні карупцыі прайшло ў Міністэрстве культуры.

Сярод асноўных пытанняў была рэалізацыя плана мерапрыемстваў па супрацьдзеянні карупцыі ў арганізацыях, падначаленых Міністэрству культуры. Таксама разглядалася выкананне парадку закупкі тавараў, работ і паслуг. Акрамя таго, на пасяджэнні заслухалі інфармацыю пра парушэнні заканадаўства аб барацьбе з карупцыяй у сферы культуры. Докладчыкамі выступілі кіраўнікі устаноў нашай галіны, адказныя асобы міністэрства.

Нагадаем, што ў апошнія гады ў Беларусі актыўна прымаюцца захады па барацьбе з карупцыяй. Супрацьдзеянне гэтай негатыўнай з’яве — важная дзяржаўная задача. Створана эфектыўная заканадаўчая база, працуюць механізмы барацьбы з карупцыйнымі злачынствамі.

Пад увагай Першага

Курган Славы — адзін з самых вядомых сімвалаў нашай краіны. Менавіта ён часцей за ўсё асацыіруецца са спрадвечным імкненнем беларускага народа да свабоды і мірнага жыцця, з баявым подзвігам у гады Вялікай Айчыннай вайны. Таму неаднойчы ў галоўныя дзяржаўныя святы — Дзень Перамогі і Дзень Незалежнасці — Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка прыязджаў сюды.

Сёння Курган Славы выглядае так жа велічна, як падчас адкрыцця 55 гадоў таму. І ў гэтым немалая заслуга лідара.

Ужо ў пачатку 2000-х было зразумела, што мемарыяльны комплекс мае патрэбу ў сур’ёзнай рэканструкцыі.

— Развал Саюза спарадзіў і разруху ў галовах, — гаварыў Кіраўнік дзяржавы ў 2004-м. — Разруху, якая мудрагеліста падбухторваецца звонку і апантана разграваецца нацыяналістамі знутры рэспублікі. Нахрапісты нацыяналісты папыхалі і ўрадам, і парламентам краіны. Усё савецкае, вялікая Перамога і Пераможцы, адхілялася як чужое. Тут, у Беларусі, у рэспубліцы-партызанцы, нацыяналісты спрабавалі прадставіць партызан бандытамі, а нямецкіх памагатых — барацьбітамі за нацыянальную ідэю. У гэтых абставінах помнікі Вялікай Айчыннай, і Курган Славы ў тым ліку, прыходзілі ў запусценне.

Напярэдадні 50-годдзя вызвалення краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў Аляксандр Лукашэнка ўпершыню даручыў зрабіць рамонт на знакавым аб’екце. А калі Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі прапанавала ўзяць шэфства над манументам, Кіраўнік дзяржавы падтрымаў ідэю.

Тады арганізавалі маштабную рэканструкцыю мемарыяльнага комплексу, якая фактычна стала агульнанароднай справай. Грошы на першы этап работ былі выдзелены з рэзервавага фонду Прэзідэнта. За гэтыя сродкі добраўпарадкавалі прылеглую тэрыторыю, адрамантавалі адміністрацыйныя будынкі, інжынерныя сеткі, устанавілі новую арашальную сістэму. На другім этапе адрэстаўравалі верхняе дэкаратыўнае кольца, прывялі да ладу прыступкі, стварылі музей ваеннай тэхнікі. Увесну 2004-га на тэрыторыі комплексу быў закладзены парк імя 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Наступная вялікая рэканструкцыя Кургана Славы прыпала на 2015-ы. У гэты год аднавілі страчаныя фрагменты манументальнай мазаікі, замянілі травяное пакрыццё ўзгорка, усталявалі сучасную дэкаратыўную падсветку.

— Мы прыходзім сюды ў Дзень Перамогі і Дзень нашай Незалежнасці, — вызначыў ролю помніка ў найноўшай гісторыі краіны Аляксандр Лукашэнка. — Сёння Курган Славы стаў новым пунктам маршруту Патрыётаў, сапраўдных Патрыётаў нашай Беларусі.

З 2023 года ў мемарыяльным комплексе чарговай рэканструкцыя. Будаўніча-мантажныя работы праведзены на цэнтральнай лэсвіцы і месцы ўскладання кветак, абноўлены фантан, рэзервуары для захоўвання вады, сістэма аўтаматычнага паліва, інжынерныя сеткі, паркоўка, будынак адміністрацыі, вонкавае асвятленне. У парк устанавлены мультымедыійныя экраны, папоўнена экспазіцыя ваеннай тэхнікі.

Нагадаем, што Курган Славы быў закладзены 30 верасня 1966 года прадстаўнікамі гарадоў-герояў Масквы, Ленінграда, Валгаграда, Севастопаля, Адэсы, Кіева, Брэсцкай крэпасці-героя, воінскіх частей, працоўных калектываў і ўстаноў адукацыі Мінска і Мінскай вобласці. Манументальную кампазіцыю стварылі ў гонар пераможца завяршэння аперацыі “Баграціён”, якая прывяла да разгрому нямецка-фашысцкіх арміяў групы “Цэнтр”.

Помніку нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Мемарыяльны комплекс “Курган Славы” — філіял установы “Дзяржаўны мемарыяльны комплекс “Хатынь”.

■ 20 лістапада 1950 года з’явіўся на свет актёр Аляксандр Леанідавіч Ткачонок. Народны артыст медала Францыска Скарыны, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР, спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне”. З 1975-га служыць у Горкаўскім тэатры.

■ 21 лістапада нарадзіўся Міхаіл Іванавіч Дзянісаў (1900—1971) — оперны спявак (лірыка-драматычны барытон). Народны артыст БССР. У 1933—1958 гадах (з перапынкам) быў салістам Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР. Працаваў мастацкім кіраўніком у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, з 1964-га выкладаў у Беларускай кансерваторыі. М. І. Дзянісаў — адзін з першых айчынных прафесійных оперных спевакоў, першых выканаўцаў многіх партый у нацыянальных операх.

Дырэктар Амурскай абласной філармоніі Вольга Смірнова і генеральны дырэктар Беларускай дзяржаўнай філармоніі Аляксандр Нікіта

З высокіх берагоў Амура

Перспектывы супрацоўніцтва ўстаноў культуры Амурскай вобласці Расійскай Федэрацыі і Рэспублікі Беларусь абмяркоўвалі падчас круглага стала, які адбыўся 11 лістапада ў Нацыянальным гістарычным музеі.

Удзельнікаў мерапрыемства прывітаў міністр культуры і нацыянальнай палітыкі Амурскай вобласці Надзея Даргунова і першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Валерый Грамада, які падкрэсліў заўсёднае паразуменне і плённасць супрацоўніцтва з рэгіёнамі Расіі. Прадстаўнікамі бакоў выступілі і кіраўнікі вядучых устаноў культуры, якія прадэманстравалі дасягненні сваіх арганізацый, раскрылі іх творчы

патэнцыял і пазначылі перспектывы сумеснай работы. Госці асабліва вылучылі гістарычныя і культурныя сувязі, якія яднаюць нашу краіну з Амурскай вобласцю. Гэтая тэрыторыя ў свой час актыўна засялялася — у тым ліку і выхадцамі з беларускіх губерняў Расійскай імперыі.

Напрыканцы круглага стала быў падпісаны шэраг пагадненняў паміж устаноў культуры Беларусі і Амурскай вобласці. Так, аб супрацоўні-

цтва дамовіліся Беларуска дзяржаўная філармонія і Амурская абласная філармонія, Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М. Горкага і Амурскі абласны тэатр лялек, Магілёўскі абласны металічны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы і Амурскі абласны Дом народнай творчасці, а таксама Брэсцкі абласны краязнаўчы музей і Амурскі абласны краязнаўчы музей імя Р. Новікава-Даурскага.

Адзіны скарб — Беларусь

Міністр культуры Анатолій Маркевіч сустрэўся з удзельнікамі творчай стажыроўкі беларусаў замежжа. Мерапрыемства прайшло ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы 14 лістапада.

Дыялогавае пляцоўка з удзелам міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча і ўпаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Аляксандра Румака стала знакавай падзеяй у праграме творчай стажыроўкі, якую Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур зладзіў для кіраўнікоў замежных беларускіх непрафесійных калектываў мастацкай творчасці і кіраўнікоў грамадскіх аб'яднанняў беларусаў замежжа.

Звяртаючыся да суайчыннікаў, якія воляю лёсу жыюць у іншых краінах, Анатолій Мечыславіч адзначыў, што ўсё больш беларусаў замежжа адчуваюць патрэбу “ўспомніць імя сваё”. Бо ў сённяшнім свеце, калі Запад скачваецца да духоўнай дэградацыі, наша дзяржава застаецца духоўнай крэпасцю, абараняе традыцыйныя каштоўнасці, веру і культуру.

— Мы павінны спыніць каламутны паток, які льецца ў свядомасць нашых дзяцей, — заклікаў Анатолій Маркевіч і прапанаваў выхоўваць іх, як рабілі нашы продкі. Балазе ёсць на чым — на прыкладах з гераічнай айчыннай гісторыі, на духоўнай спадчыне беларускага народа і традыцыйных сямейных каштоўнасцях. Нашы музеі і аб'екты гістарычнай спадчыны — “натуральнае асяроддзе” для выхавання новага пакалення. Школьнікі раз у месяц бясплатна наведваюць скарбніцы краіны. Рэалізуецца праграма “Урокі ў музеі”. Адроджаны палац у Косаве, Стары замак у Гродне, іншыя месцы, дзе праводзяцца балі, фестывалі з удзелам моладзі. А ў 2026-м узвядуць будынак Нацыянальнага музея гісторыі Беларусі, што пастрыяе ўмацаванню патрыятычных пачуццяў.

Анатолій Маркевіч падкрэсліў, што патрыятычная тэматыка выходзіць на першы план і ў рабоце тэатраў, кінастудыі “Беларусьфільм”. Прымаюцца меры і па ўмацаванні сямейных каштоўнасцей. На тое нацэлены новыя святы: Дзень маці і Дзень бацькі, Тыдзень бацькоўскай любові ды іншыя.

Міністр распавёў і пра новыя цэнтры сілы — Садруж-

насць Незалежных Дзяржаў, Шанхайскую арганізацыю супрацоўніцтва і БРІКС, у якіх голас Беларусі гучыць нароўні з іншымі вялікімі дзяржавамі. Наша краіна мае шмат сяброў па ўсім свеце. Напрыклад, у 2024-м на “Славянскі базар у Віцебску” з'ехаліся больш за 7 тысяч артыстаў з 42 дзяржаў, а на ўдзел у Мінскім кінафестывалі “Лістапад” паступіла больш за 3400 заявак са 124 краін свету. Мы словамі кіраўніка галіны, мы арганізуем такія маштабныя праекты, каб аб'яднаць на магання аднадумцаў у справе супрацьстаяння маральнаму нігілізму.

— Культура ў нашай краіне разглядаецца як стратэгічны рэсурс, які дазваляе ў эпоху глабалізацыі захаваць Беларусь як суверэнную дзяржаву. Таму яе падтрымка з'яўляецца інвестыцыямі ў нацыянальную бяспеку. Бо толькі чалавек, выхаваны ў традыцыйных нацыянальнай культуры, можа стаць паўнаважным грамадзянінам, патрыётам і абаронцам сваёй краіны, — заўважыў міністр.

— За трыццаць гадоў мы пабудавалі сваю краіну, дзе хочацца жыць і радавацца жыццём. Галоўная заслуга ў гэтым належыць нашаму Прэзідэнту, Аляксандру Рыгоравічу Лукашэнку. Ён — лідар нацыі, моцны і надзейны, які ніколі не кіне і не здрадзіць свайму народу, не ўкіне яго ў бездань вайны або сумнеўных эканамічных рэформаў, — сказаў Анатолій Маркевіч.

Напрыканцы размовы ён заўважыў: — Вы замежнікі толькі па пашпарце, а па духу — родныя для нас людзі, можна сказаць, жыхары восьмага рэгіёна. Хочацца, каб не толькі вы, але і вашы дзеці, унукі і праўнукі захоўвалі беларускасць ва ўсім — ад мовы, звычайў, песень да характару і стаўлення да жыцця... Вярнуўшыся дадому, раскажыце пра тое, што вы ўбачылі на свае вочы. І няхай вашы сябры таксама падлюбяць Беларусь, які любім яе мы... У нас з вамі адзіны скарб — Беларусь. Дык давайце ж будзем разам праслаўляць яе — словам, працай і песняй.

Сустрэча з традыцыямі

Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур з 10 па 16 лістапада праводзіць творчую стажыроўку кіраўнікоў замежных беларускіх непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці і грамадскіх аб'яднанняў беларусаў замежжа. Гэта трэцяе падобнае мерапрыемства сёлета.

Як распавяла кіраўніца Цэнтра Вольга Якабсон, творчы стажыроўкі ладзіцца з 2016 года і вельмі запатрабаваныя прадстаўнікі беларускай дыяспары. Усяго на іх пабывала больш за 600 нашых суайчыннікаў з розных краін. Падобныя мерапрыемствы арганізуюцца і для удзельнікаў Фестывалю ўсёмага рэгіёна свету. Толькі летась іх наведала 250 чалавек.

Сёлета было прынята рашэнне праводзіць стажыроўкі, аддаючы большую частку праграмы аднаму канкрэтнаму творчаму напрамку. Так, цяперашняя праграма прадугледжвае паглыбленае вывучэнне харэаграфічнага мастацтва.

— Раней мы на кожнай стажыроўцы і спявалі, і танцавалі, і паказвалі

традыцыйныя беларускія рамёствы, знакавыя месцы нашай краіны, таксама займаліся беларускай мовай, — адзначае Вольга Вітал'еўна. — А цяпер матэрыял вывучаецца кропкава. У сакавіку мы прымалі ў сябе майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Упор быў зроблены на вывучэнне традыцыйных беларускіх рамёстваў. У верасні працавалі з вакалістамі. Адбылося шмат цікавых і карысных сустрэч з рознымі беларускімі калектывамі, прадстаўнікамі ўстаноў культуры.

Праграма, якую праводзім у лістападзе, насьцягана майстар-класамі харэаграфічных калектываў Беларусі па народна-сцэнічнай харэаграфіі, а таксама ў шэрагу ўстаноў Лідскага раёна Гродзенскай вобласці.

Сёння, 15 лістапада, беларусы замежжа наведваюць Салігорскі і Любанскі раёны Мінскай вобласці, дзе знамяцца з мясцовай харэаграфічнай традыцыйнай культурай, разнастайнымі відамі народнай творчасці, абрадамі, нацыянальнай кухняй, гісторыяй і ўнікальнымі слаўтасямі.

Віктар ГАЎРЫШ
Фота аўтара
і Ульяны КАСЦЮНІНАЙ

Ірына Тапчылка і яе муж Сосія Капаса, Таццяна Канавава, удзельнікі хору “Спадчына” (г. Неапаль, Італія):

— Я ўжо 14 гадоў жыву ў Італіі. Мы спяваем і выконваем танцы розных народаў свету. Да гэтага ні разу не ўдзельнічалі ў стажыроўках. У Лідзе мы нават плакалі, так кранальна ўсё было.

— Выдатныя ўражання! Я не знаходжу слоў, каб выказаць свае пачуцці. Хачу толькі пажадаць, каб Бог адчы-

ніў дзверы беларусам, каб у іх заўсёды былі праца і дастатак.

— Я ў Італіі 19 гадоў. Стажыроўка атрымалася насычанай і вельмі добра арганізаванай. Гэта для нас вялікі ўнікальны досвед.

ару творчых калектываў дыяспары. Стажыроўкі даюць ім новыя ідэі для папулярызавання беларускай культуры за мяжой.

На гэту стажыроўку сабралася 30 чалавек з Італіі, Казахстана, Латвіі, Расіі і Эстоніі. Сярод іх — кіраўнікі, харэографы, балетмайстры, удзельнікі харэаграфічных калектываў.

Майстар-класы і практычныя заняткі па харэаграфіі і народным танцы для ўдзельнікаў творчай стажыроўкі прайшлі ў Нацыянальным акадэмічным народным хоры Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Шітовіча і Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў, а таксама ў шэрагу ўстаноў Лідскага раёна Гродзенскай вобласці.

Сёння, 15 лістапада, беларусы замежжа наведваюць Салігорскі і Любанскі раёны Мінскай вобласці, дзе знамяцца з мясцовай харэаграфічнай традыцыйнай культурай, разнастайнымі відамі народнай творчасці, абрадамі, нацыянальнай кухняй, гісторыяй і ўнікальнымі слаўтасямі.

Аліна Ушакова, член Паўночна-Казахстанскага абласнога беларускага культурнага цэнтра “Радзіма”, харэограф аднайменнай дзіцячай харэаграфічнай групы (г. Пётрапаўлаўск, Казахстан):

— У вашай краіне я ўпершыню, хоць працую з беларускімі калектывамі ўжо шмат гадоў. У фальклоры і яго стылізацыі вельмі важная чысціня стылю. Гэта тычыцца і танца, і касцюма, і музычных твораў.

Я вучылася на харэографа яшчэ ў рэаліях Савецкага Саюза, і з часам, вядома, нешта забываецца. Зразумела, для папаўнення прабелаў можна скарыстацца кнігамі або інтэрнэтам, але ўсё гэта ў любым выпадку не заменіць звычайных чалавечых кантактаў. Апроч таго, нейкія элементы арнаменту, вышыўкі, харэаграфічнага малонка немагчыма ўлавіць на відэа ці фота. У гэтым і заключаецца перавага творчых стажыроўак. Плюс да ўсёго, яны забяспечваюць поўнае заглябленне ў культуру краіны. Таму мяне ў працэсе праходжання стажыроўкі цікавіць кожная дэталё — імкнуся па максімуме ўвабраць інфармацыю. Мы прыехалі ў Беларусь не толькі каб узбагаціць і прафесійным плане. Не менш цікава для нас штодзённае рэальнае жыццё, праца і побыт беларусаў.

Эліна Старыкава, старшыня Беларускай мясцовай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусы Таганрога”, мастакі кіраўнікі ўзорных вакальна-харэаграфічных калектываў “Зорачкі” і “Ластаўкі” (г. Таганрог, Расія):

— Наша арганізацыя існуе з 2014 года. Да стажыроўак мы шукалі нешта ў інтэрнэце, ведаў па касцюмах таксама было няшмат, хоць я сама з Мазыра, жыла і працавала тут, пакуль не пераехала ў Таганрог. Мы заўсёды рабілі асучасны фальклор, але, калі трапілі ў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэце культуры і мастацтваў, а таксама ў шэрагу ўстаноў Лідскага раёна Гродзенскай вобласці.

Сёння, 15 лістапада, беларусы замежжа наведваюць Салігорскі і Любанскі раёны Мінскай вобласці, дзе знамяцца з мясцовай харэаграфічнай традыцыйнай культурай, разнастайнымі відамі народнай творчасці, абрадамі, нацыянальнай кухняй, гісторыяй і ўнікальнымі слаўтасямі.

Мы вучымся пастаянна, кожная сустрэча з Беларуссю — гэта сустрэча з роднымі, сустрэча з Радзімай.

Таццяна Чарнагорцава-Кочкерэ, салістка ансамбля “Вытокі” (г. Рыга, Латвія):

— Я нарадзілася ў Вільні. Мая мама з Беларусі, тата — з Дагестана. Муж — латыш з часткай украінскіх каранёў. Мы жывём у Рызе. Я спяваю ў беларускім ансамблі “Вытокі”. Калектыву 15 гадоў. У Беларусь мы прыязджаем па меры магчымасці.

У нашым калектыве шмат пажылых людзей, яны пераважна спяваюць. Маёй задачай было вывучэнне элементаў народнага танцаў, якія мы маглі б укараніць у нашу праграму. І гэтую задачу я выканалі.

У Лідзе быў цудоўны дзень. Вельмі зацікавіла ігра на прадметах традыцыйнага сялянскага побыту: гарблях, касе, прыстасаваных для прасавання, лыжках. Нам паказалі, як правільна трэба павязваць хустку. Уражаннню мора!

Асабліва спадабалася, што ў вас фальклорам і народнай культурай займаецца шмат мужчын. Яны такія захопленыя сваёй справай! Іх энергетыка зараджае і ўсяляе ўпэўненасць, што не ўсё ў гэтым жыцці яшчэ страчана (смяецца).

“Лістапад” падвёў вынікі

XXX Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад” завяршыўся ў сталіцы 8 лістапада.

Больш за 650 кінапакаў і 30 тысяч гледачоў, 24 мерапрыемствы культурна-асветніцкай і дзелавой накіраванасці — напружаны лістападаўскі кінафестываль праляцеў імкліва.

Як адзначыў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч, сёлета цікавасць да кінафоруму ў аўдыторыі была надзвычай высокай.

— Мы заўважылі поўныя залы гледачоў, якія з задавальненнем прыходзілі, купілі білеты, а на асобныя сеансы квіткоў не заставалася наогул. Гэта гаворыць аб тым, што беларускі глядач з задавальненнем адукаецца на ўсе самыя добрыя паслы, якія ідуць ад краін — удзельніц нашага кінафестывалю, — падкрэсліў Анатолій Мечыслававіч.

ІНТРЫГА ФІНАЛУ

Урачыстая цырымонія закрыцця юбілейнага “Лістападу” праходзіла ў Палацы Рэспублікі. Пад фанфары Прэзідэнцкага аркестра на выліку сцэну ўвечары выйшлі шматлікія кінадзятчы, працы якіх набылі самую высокую адзнаку журы і арганізатараў. Так, прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За гуманізм і духоўнасць у кіно” атрымаў рэжысёр-пастаноўшчык фільма “Там, дзе танчаць сэрці” Міхаіл Лукачэўскі (Рэспубліка Саха). Узнагароду ўручыў намеснік прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігар Петрышэнка.

— Наш фестываль, як бы ён ні развіваўся, якімі б новымі легендамі ні прырастаў, застаецца нязменным па духоўнасці, прывязнасці, шчырасці, працягвае трансліраваць гуманізм і “людскасць”. І фестываль наглядна працягвае свае найлепшыя якасці. Менавіта таму кіраўніком нашай дзяржавы заснаваны прыз “За гуманізм і духоўнасць у кіно”, — заўважыў падчас цырымоніі Ігар Петрышэнка.

Заслужаныя ўзнагароды атрымалі і работнікі беларускіх рэжысёраў. Анімацыйны фільм “Песня Сірын” за-

Рэкордная колькасць заявак на ўдзел, насычаная пазаконкурсная праграма, важныя дасягненні айчыннай дыпламатыі... Юбілейны форум адзначыўся выдатнымі вынікамі.

ваваяў прыз Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, а Беларускі саюз кінематаграфістаў аб’явіў найлепшай стужку “За паству і Айчыну”.

Што да конкурснай праграмы, менавіта беларускую карціну — “Краіна выратаванага волата” рэжысёра Ігара Бышнёва — прызналі найлепшым фільмам сярод неігравых. Спецыяльнымі дыпламамі журы адзначаны такія айчынныя работы, як “Дзяржаўныя сімвалы Рэспублікі Беларусь. Календар свят”, “Уверх нагамі”, “АЗС №1”, “Песня Сірын” і “Чорны замак”. Апошнюю, дарэчы, узнагародзіў спецыяльным прызам “Кіно без меж” Выканкам СНД за развіццё культурнага супрацоўніцтва і ўмацаванне сяброўства паміж народамі.

КУРС НА ЗБЛІЖЭННЕ

Дзякуючы юбілейнаму “Лістападу” на новы ўзровень выйшла і дзелавое партнёрства ў сферы кінематографа.

— Геаграфія краін — удзельніц фестывалю пашыраецца, запальваюцца новыя зоркі, з’яўляюцца сумесныя праекты, — акрэсліў сёлета гэндэрны намеснік міністра культуры Сяргей Саракач.

Так, падчас Дня нацыянальнага кіно Таджыкістана мемарандум аб супрацоўніцтве падпісалі сталічны “Кінавідэапракат” і “Таджыкфільм”.

— Будзем часцей паказваць свае фільмы ў Беларусі, а беларускія — у Таджыкістане. Гэта стане пачаткам добрай традыцыі, — паведаміў дырэктар “Таджыкфільм” Махмалсаід Шахіён.

Першыя крокі да сумеснай вытворчасці наметлі і падчас Дня якуцкага кіно.

— Фестываль — дыялогавае пляцоўка для абмену думкамі, стварэння новых кантактаў для будучых праектаў. Разам мы зможам прыдумаць цікавыя сцэнарыі, — заўважыў кіраўнік нацыянальнай кінакампаніі “Сахафільм” Аляксей Ягораў. — Не выключана, што фільм будзе на ваенную тэму. Акрамя таго, нам цікавы пракат якуцкіх карцін у Беларусі, а беларускіх — у нас.

Пагадненне аб супрацоўніцтве з арганізатарамі кінафестывалю ўпаўднёвакарэйскім Пусане заключыла і нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” падчас Дня адчыненых дзвярэй.

— Паўднёвая Карэя — краіна, дзе кінаіндустрыя развіта дастаткова высока. Таму імкнёмся ўвайсці на карэйскі рынак і прадеманстраваць наш творчы пошук, — расказаў гэндырэктар “Беларусьфільм” Юрый Аляксей.

— Прыкладзём максімум намаганняў, каб паўдзельнічаць у фестывалі ў Пусане.

Айчынныя дакументальныя і мастацкія карціны, паводле слоў Юрыя Аляксея, прадставіць у наступным годзе і ў Балгарыі. На дзіцячых экранах з’явіцца першы беларуская анімацыйная 3D-стужка “Песня Сірын”, адбудуцца Дні беларускага кіно.

— У нас добрыя сяброўскія адносіны з пасольствам Беларусі ў Сафіі, — паведаміў кіраўнік сектара “Кіно” Расійскага культурна-інфармацыйнага цэнтру ў Балгарыі Уладзімір Ястрэба.

— Рэгулярна праводзім паказы беларускіх фільмаў. Нядаўна, напрыклад, прэзентавалі карціну, прысвечаную 80-годдзю вызвалення Беларусі.

ДЛЯ МАСАВАГА ГЛЕДАЧА

Выдатнае дасягненне юбілейнага фестывалю, што па заслугах ацэняць сапраўдныя аматары, — пашырэнне айчыннага кінапракату. У прыярытэце — фільмы, якія атрымалі найбольшы водгук у аўдыторыі.

— Самабытныя работы, прадстаўленыя на “Лістападзе”, — добры шанец бліжэй пазнаёміцца з культурай розных народаў, — адзначыў кітайскі актёр і старшыня журы асноўнага конкурсу ігравога кіно Лэй Хань.

Наешыцца галоўнымі навінкамі індыйскай, іранскай, турэцкай, паўднёвакарэйскай і якуцкай кінавытворчасці беларускі глядач, па словах генеральнага дырэктара сталічнага “Кінавідэапракату” Уладзіміра Карачэўскага, зможа з надыходам 2025-га.

Да новых сустрэч, “Лістапад”!
Вяліета ГРЫНКЕВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Заслужаны калектыву Рэспублікі Беларусь фальклорны гурт “Купалінка”

Сяброўства і дабрыва

Магілёў прымае мерапрыемства Саюзнай дзяржавы — Фестываль творчасці інвалідаў “Разам мы зможам больш”. Яго галоўнай пляцоўкай стаў абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы.

Падзея звязана з юбілейнай датай — 25-годдзем падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы. Гэта вельмі сімвалічна, бо адной з мэт фестывалю заўважана захаванне агульнай культурнай прасторы Беларусі і Расіі.

РОССЫП ТАЛЕНТАЎ

У горад над Дняпром завіталі дэлегацыі з розных рэгіёнаў Беларусі і Расіі. Агулам гэта 300 чалавек, якія маюць у сваёй скарбонцы ўзнагароды рэгіянальных і нацыянальных конкурсаў ды фестывалю. Яны дэманструюць здольнасці ў розных відах і жанрах творчасці: народных і акадэмічных спевах, харэаграфіі, тэатры, дэкаратыўна-прыкладным і выяўленчым мастацтвам. Усяго заяўлена 12 намінацый.

Акрамя спаборніцтваў, праграма ўключае майстар-класы, канцэрты, выставы, экскурсіі ды іншыя мерапрыемствы. Усе намаганні арганізатараў накіраваныя на тое, каб стварыць утульную сяброўскую атмасферу, у якой кожны зможа праявіць сябе напоўніцу і знайсці аднадумцаў. Нездарма адзін з фестывальных дзён мае дэвіз “Сяброўства і дабрыва ідуць разам заўсёды”.

ЗАЛАТЫЯ РУКІ

У першы фестывальны дзень адбылося ўрачыстае адкрыццё выставы выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Экспазіцыя ўражае разнастайнасцю тэхнік і стыляў. Тут і традыцыйныя тэкстыльныя лялькі, і ўсялякія вышываныя тканіны, і незвычайныя вырабы з лапкікаў стракатай тканіны, і алейны жы-

работы, пераняць вопыт і пасля адкрыцця нешта новае ў сабе ўнутры. Мне пашчасціла пазнаёміцца тут з рукадзельніцай, якая вырабляе лялькі. Якраз я хацела навучыцца гэтай рамяству. І вось удача — паспела нават невялічкі майстар-клас атрымаць ад калыханкі, — дзеліцца Жанна Шчарбакова.

ПАД УВАГАЙ

У рамках фестывалю прайшоў круглы стол “Роўныя магчымасці — роўныя правы”. Сярод яго ўдзельнікаў — прадстаўнікі камісіі Парламенцкага сходу па працы, сацыяльнай палітыцы і ахове здароўя, дэпутаты Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі, прадстаўнікі Міністэрства культуры, Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, Магілёўскага аблвыканкама, арганізацый і ўстаноў абедзвюх краін, грамадскіх аб’яднанняў.

Падчас зацікаўленай размовы абмеркавалі нававыя заканадаўства ў сістэме сацыяльнай палітыкі людзей з інваліднасцю, пагаварылі аб стварэнні культурнага асяроддзя для творчай рэалізацыі асоб з абмежаванымі магчымасцямі здароўя. Былі закранутыя і іншыя тэмы.

Варта падкрэсліць, што людзі з інваліднасцю пастаянна знаходзяцца пад увагай дзяржавы. Ім гарантованая падтрымка ў выглядзе выплат і аказання сацыяльных паслуг. Але не толькі ў гэтым працягваюцца клопат. Нямаючы намаганняў прыкладаецца для таго, каб асобы з інваліднасцю маглі інтэгравацца ва ўсе сферы грамадскага жыцця, у тым ліку культуры.

Данііл ШЭЙКА
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Абраць найлепшых

Неўзабаве разгорнецца барацьба за права прадставіць Беларусь на “Славянскім базары ў Віцебску”. На наступным тыдні стартуюць рэгіянальныя адборы да міжнародных конкурсаў у рамках славутага фестывалю мастацтваў.

Адкрые марафон Міншчына. Абласны адбор адбудзецца 20 лістапада ў Дзяржынску. Таксама ў лістападзе праслухоўванні правядуць у Гродне і Брэсце. Найлепшых прэтэндэнтаў ад Віцебскай, Гомельскай, Магілёў-

скай абласцей і Мінска вызначыць у снежні. У адборачным туры да міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск” паўдзельнічаюць вакалісты ад 8 да 14 гадоў, да міжнароднага конкурсу выканаўцаў

эстраднай песні — ад 18 да 31 гада. Усе яны маюць вопыт канцэртных выступленняў, узнагароды міжнародных і рэспубліканскіх творчых спаборніцтваў.

Удзельнікі дзіцячага конкурсу прэзентуюць дзве эстрадныя песні — айчынную аўтара на беларускай мове і адну на ўласным выбары. Прэтэндэнты на пусьцю на дарослы конкурс мусяць выканаць адзін твор славянскага кампазітара і адзін сусветны хіт на замежнай мове.

Ад кожнай вобласці і ад сталіцы выбяруць па пяць артыстаў, якія неўзабаве пакажуць свае здольнасці ў другім этапе нацыянальнага адбору.

У рытме танца

3 20 па 24 лістапада на канцэртных пляцоўках Віцебска і Мінска пройдуць мерапрыемствы XXXV Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі (IFMC).

Заснавальнікамі форуму з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Віцебскі абласны і гарадскі выканаўчыя камітэты, Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Галоўнай падзеяй IFMC 2024 традыцыйна стане міжнародны конкурс сучаснай харэаграфіі, у якім прымуць удзел больш за 30 калектываў з Беларусі, Расіі і Кітая.

Урачыстае адкрыццё фестывалю адбудзецца 20 лістапада ў канцэртнай зале “Віцебск”. На пачатку — паклон-прэзентацыя ўдзельнікаў конкурсу. Затым артысты Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра балета імя Леаніда Якабсона пакажуць пастаноўкі “Радэн” і “Гарэзныя прылеўкі”.

У гасявой частцы фестывалу выступленні тэатра сучаснай харэаграфіі “БАЛЕТ.ТЭАТР” з Санкт-Пецярбурга (пастаноўка “Petrushka”), маскоўскага “ЯТЭ-АТР” (спектакль “Калыханка для Маякоўскага”), Дзяржаўнага маладзёжнага ансамбля песні і танца “Алтай” з Барнаўла (харэаграфічная навіла “Грацыі. Спадчына”),

іншых калектываў. Асаблівай увагі глядача заслугоўвае спектакль “Прыгажосць” — сумесны праект Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра і расійскага тэатра “Балет Яўгена Панфілава”.

Падчас фестывалю будуць працаваць арт-праект “Іншая Цвятаева”, прысвечаны танцаўшчыні і педагогу-харэографу Валерыі Цвятаевай, а таксама выставы работ мастачкі Аксаны Еўдакіменка і скульптара Андрэя Вераб’ева.

Адкрываючы таленты

XX Міжнародны конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні “Халі-Хало” адбудзецца ў Наваполацку з 15 па 16 лістапада.

Гэты прэстыжны творчы праект на працягу многіх гадоў аб’ядноўвае маладыя таленты і спрыяе іх прафесійнаму развіццю. З кожным разам конкурс пашырае геаграфію. Сёлета на адборачны тур падладзе на 142 заяўкі з гарадоў Беларусі, Расіі, Арменіі. Журы вылучылі 45 выканаўцаў ва ўзросце ад 8 да 16 гадоў, якія будуць змагацца ў фінале. Нягледзячы на юны ўзрост, у кожнага з іх за плячыма перамогі на міжнародных конкурсах, а ў некаторых — нават на папулярных тэлешоу.

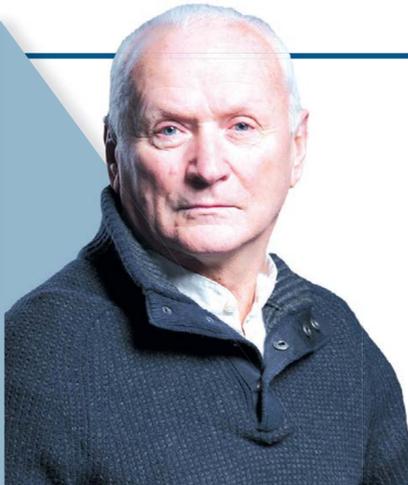
Ацэньваць юных спевакоў будзе прафесійнае журы. У склад традыцыйна ўваходзяць сапраўдныя мэтры эстрады — беларускія і замежныя артысты, кампазітары, педагогі, арганізатары буйных музычных фестывалю. Сярод іх — папулярны спявак, музычны прадзюсар, фіналіст тэлепраекта “Голас”, вакальны трэнер праекта “Фактар.by” Яўген Курчыч і адзін з самых запатрабаваных кампазітараў сучаснасці, стваральнік і кіраўнік арт-групы “Беларусы” Валерыі Шмат. На працягу некалькіх сезонаў старшынёй журы з’яўляецца Заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, дацэнт кафедры мастацтва эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Ірына Дарафьева.

Гісторыя праекта ўпрыгожана яркімі імёнамі пераможцаў. У розныя часы ўладальнікамі гран-пры станавіліся маладыя выканаўцы з Магілёва, Мінска, Масквы, Ерэвана. Гэта Цімур Шышкоў, Ганна Трубяцкая, Мікіта Бялко, Ірына Круглік, Мілана Рэдчанка, Злата Рыжыкава, Ліліяна Садоўская, Макар Таранда, Амаля Сухан.

Сапраўдным падарункам для ўдзельнікаў і гасцей конкурсу стане канцэрт папулярнай беларускай і расійскай спявачкі, уладальніцы звання лаўрэата “Халі-Хало’95” Наталлі Падольскай. Арганізатары, сярод якіх Міністэрства культуры Беларусі, Віцебскі аблвыканкам і Наваполацкі гарвыканкам, упэўненыя: XX Міжнародны конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні “Халі-Хало” адкрые новыя яркія таленты, якія зробіць дастойны ўклад у культурны фонд нашай краіны і свету.

Васіль ГАЛЕЦ

Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, артыст драмы — вядучы майстар сцэны заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.

За прафесійную дзейнасць В. Галец атрымаў медаль Францыска Скарыны (2007), нагрудны знак Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь “За ўклад у развіццё культуры Беларусі” (2005), падзяку Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2013), ганаровыя граматы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, прэмію Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ў сферы культуры ў намінацыі “Тэатральнае, экраннае, цыркавое мастацтва” (2024), юбілейны медаль “80 год вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў” (2024).

Васіль Мікалаевіч нарадзіўся 28 жніўня 1949 года ў Петрыкаўскім раёне Гомельскай вобласці.

1949

Скончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут, быў размеркаваны ў Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі імя В. Дуніна-Марцінкевіча (Бабруйск). У пачатку кар’еры таксама працаваў у Тбіліскім ТЮГу.

1975

У 2010 годзе ўзнагароджаны дыпламам “Найлепшая мужчынская роля” за вобраз Прышыбаева ў сцэнічнай фантазіі на тэму апавядання А. Чэхава “Антрапас” у межах Міжнароднага фестывалю камерных і мнаспектакляў LUDI (Арол, Расійская Федэрацыя).

1985

Стаў акцёрам Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.

У 2010 годзе ўзнагароджаны дыпламам “Найлепшая мужчынская роля” за вобраз Прышыбаева ў сцэнічнай фантазіі на тэму апавядання А. Чэхава “Антрапас” у межах Міжнароднага фестывалю камерных і мнаспектакляў LUDI (Арол, Расійская Федэрацыя).

2014

Прысвоена званне “Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь”.

Васіль Галец мае яркую сцэнічную знешнасць і шырокае творчыя магчымасці. Роля спадарыні Журдэн у спектаклі “Прыдуркаваты Журдэн” паводле М. Булгакава, 2004

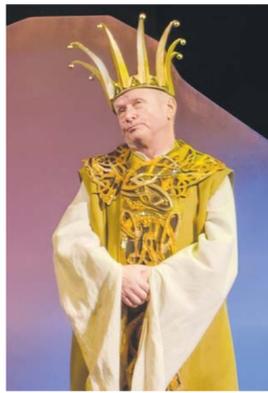
2024

У Дзень Незалежнасці па выніках 2023 года В. Галец унесены ў Кнігу славы Магілёўшчыны за значныя творчыя дасягненні ў галіне тэатральнага і кінамастацтва і шматгадовую добрасумленную працу.

Перад чытачамі Кнігі славы Магілёўшчыны В. Галец паўстаў у вобразе Ката са спектакля С. Пракоф’евай і Г. Сангіра “Кот у ботах”, 2024

Васіль Галец увасобіў вялікую колькасць роляў. Найбольш важныя і запамінальныя з іх — Мёбіус (“Дзялок”, А. Талстой), Мірлюбаў (“Мудрамер”, М. Матукоўскі), спадарыня Журдэн (“Прыдуркаваты Журдэн”, М. Булгакаў), філосаф (“Я твая нявеста”, В. Астаф’еў), Афанасій, Прышыбаеў (“Антрапас”, А. Чэхаў), Анучкін (“Жаніцьба”, М. Гогаль), бацька (“Настаўленне для ахвотных ажаніцца”, А. Чэхаў) і іншыя. Васіль Мікалаевіч спрабуе сілы і ў кіно. Ён сыграў кладаўшчыка ў тэлесерыяле “Следчы Пятасяў”, швейцара ў тэлесерыяле “Цёмны бок Месяца”, дзеда ў фільме “Час вярнуцца”.

У ролі цара. Спектакль “Царэўна-жаба”, 2020

В. М. Галец — рэжысёр-пастаноўшчык спектакляў “Пра тых, хто баіцца” (М. Барценеў), “Шматкі па закутках” (Р. Остэр), “Брыдкае качаня” (Х. К. Андэрсен, У. Сінакевіч), “Дзюймовачка” (па матывах казак Х. К. Андэрсена), “Спадары, таварышы, сволачы і дамы” (В. Ляпін), “Настаўленне для ахвотных ажаніцца” (А. Чэхаў) і іншых. Васіль Галец ахвотна перадае досвед і з’яўляецца прыкладам для маладых артыстаў, актыўна далучаецца да праектаў, накіраваных на духоўна-маральнае і патрыятычнае выхаванне новага пакалення. Больш за 10 гадоў — член мастацкага савета тэатра. Таксама з’яўляецца членам апякунскага савета.

Музычных форумаў пабольшала: 21 лістапада ў Мінску адкрываецца I Міжнародны фестываль-конкурс “На струнах арфы”. Ён зьбірае звыш паўсотні выканаўцаў з Беларусі і Расіі, а таксама з Казахстана і Узбекістана.

У праграме — выбітныя канцэрты ў Нацыянальным мастацкім музеі, Беларускай дзяржаўнай філармоніі, Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета. Конкурсныя праслухоўванні юных арфістаў албудуцца на сцэне навуцальнай установы, якая выступіла галоўным арганізатарам праекта. Гэта Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Іменна тут увечары 23-га аб’явіць вынікі творчага спаборніцтва. А фестывальныя канцэрты, што прэзентуюць арфу як сольны інструмент з багатай гісторыяй і адметным тэмбрам, працягнуцца да 24 лістапада ўключна.

Мастацкі кіраўнік праекта, лаўрэат міжнародных конкурсаў, артыстка Вялікага тэатра Беларусі і выкладчыца гімназіі-каледжа пры БДАМ **Вераніка Грабоўская** расказала, як узнікла ідэя форуму.

— Задума нарадзілася з вялікай любові да арфавага мастацтва. Хочацца яго папулярызаваць, развіваць. І мы вельмі ўдзячныя, што Міністэрства культуры падтрымала нашу ініцыятыву. Арфа — цудоўны музычны інструмент, адзін з самых старадаўніх, аваяны мноствам міфаў і легендаў, пачынаючы з Антычнасці. Аднак сучасны варыянт, што мае ўдасканаленую канструкцыю і, адпаведна, куды больш шырока магчымасці, узнік усяго каля 250 гадоў таму. Мы будзем распавядаць пра гэта на канцэртах! Многія ўспрымаюць арфу найперш як аркестравы інструмент, незаметны ў сімфанічным складзе. Сапраўды, адно толькі яе згаданне адразу выклікае ў памяці чароўнае, казачнае гучанне балетаў Чайкоўскага. Але арфа выступае і як самастойны інструмент, годны канцэртнай эстрады ў якасці сольнага. Менавіта такія творы і будуць выконвацца на фестывалі-конкурсе.

— У сімфанічным аркестры звычайна выкарыстоўваецца адна арфа. Адпаведна, музыкантаў, якія граюць на гэтым інструменце, рыхтуюць вельмі мала. Дзе ж вы набіралі канкурсантаў?

— Насамрэч у аркестрах павінна быць па два-тры арфісты. І ёсць яшчэ сольныя канцэртныя выступленні! Гра на арфе цяпер выкладаецца не толькі ў кансерваторыі, але і ў музычных каледжах, у дзіцячых школах мастацтваў. Таму і конкурс мы праводзім у трох узроставых групах: 6—9, 10—12 і 13—16 гадоў. Усяго пададзена 29 заявак.

— У кожнай групе будзе, вядома, свой рэпертуар. А ці прадугледжаны нейкія абавязковыя творы? Можна, нават прэм’ерныя, як гэта здараецца на самых прэстыжных спаборніцтвах.

— Па ўмовах конкурсу ў праграме ўсіх удзельнікаў трэба ўключыць

Арфічна-фантастычна

Журы фестывалю ўзначаліць заслужаны дзеяч мастацтваў, заслужаная артыстка Расійскай Федэрацыі, кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар **Наталля Шамеева**.

Фестывальныя канцэрты, што прэзентуюць арфу як сольны інструмент з багатай гісторыяй і адметным тэмбрам, працягнуцца да 24 лістапада.

музыку класіцызму ці барока. Стылістыка гэтых эпох адразу дазваляе ацаніць ступень тэхнічнай падрыхтоўкі юнага артыста, градацыі яго гукавой палітры. У праграмах дзяцей са старэйшых груп павінна прысутнічаць буйная форма, каб можна было меркаваць пра драматургічнае мысленне выканаўцы. Абавязковымі з’яўляюцца вызначаныя творы XX—XXI стагоддзяў. Сярод аўтараў — два айчынныя кампазітары. Мы запрасілі іх у журы і прадугледзелі для канкурсантаў прызы за найлепшае выкананне беларускіх твораў. П’есы для малодшай групы па нашай замове напісаў малады Вячаслаў Пяцько. Так узнікла сюіта “Беларускія плушкі”: “Жаварончкі”, “Перапёлка”, “Зязюленька”, “Чорна галка і ясны сокол”. Кожнае дзіця павінна абраць адну з гэтых частак. Назвы, як можна заўважыць, невыпадковыя, бо ў аснову пакладзены народныя песні. Удзельнікі са старэйшай групы выканаюць п’есы іншага кампазітара — прызнанага майстра Галіны Гарэлавай. У яе ёсць цудоўны цыкл “Малюнкi на грэчаскай вазе”. Насамрэч нізак з такой назвай у аўтара дзве: для фартэпіяна і для арфы. І яны абсалютна розныя! Цалкам усе “Малюнкi” я сыграю ўвесну ў Марыінскім тэатры, а цяпер канкурсанты абяраць адну з трох частак: “Прылёт ластаўкі”, “Сірэнна”, “Афралыта, якая ваўчком забавіла немайля Эрата”. Самае непасрэднае дачыненне да Беларусі мае яшчэ адзін кампазітар — Дзіна Смаргонская. Продкі яе, як бачна па прозвішчы, былі са Сморгоні, сама яна родам з Віцебска, але кансерваторыю заканчвала ў Санкт-Пецярбургу. У 2003-м у тамтэйшым выдавецтве “Кампазітар” выйшла сюіта Смаргонскай “Усходнія мініяцюры”, прысвечаная расійскай арфістцы Ірыне Данскай. З той работы таксама можна абраць дзве п’есы. А сяродняй групе трэба абавязкова выканаць адзін з твораў Марсэля Турнье — французскага арфіста і кампазітара першай паловы XX стагоддзя.

— І гэта толькі конкурс. А колькі цікавага будзе на фестывальных канцэртах!

— Мы запрасілі найлепшых выканаўцаў! І найперш гэта заслужаны дзеяч мастацтваў, заслужаная артыстка Расійскай Федэрацыі, кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар Наталля Шамеева. Яна больш як 40 гадоў працавала ў Вялікім тэатры Расіі, таксама выклала ў Маскоўскай кансерваторыі і ўжо амаль паўстагоддзя вучыць студэнтаў у Гнесінцы, выдала манаграфію пра музыку для арфы. Кнігу нават пераклалі на англійскую мову. Тое, што Наталля Хамідаўна і выступіць, і ўзначаліць журы, — вялікі гонар для нас.

— А як вы самі прыйшлі да арфы? — Яшчэ ў дзяцінстве: як толькі пачыла, адразу захацела на ёй граць. І мара спраўдзілася!

— Думаю, людзей, улюбёных у гэты інструмент, пасля фестывалю стане больш — сярод навучэнцаў, кампазітараў і шырокай публікі. Усё будзе арфічна-феерычна!

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота з архіва герані

Ілья Папаян у суправаджэнні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь

Музычна-юбілейна

Пад шэпат лісця сонечных адценняў сыходзіць восень. А разам з ёй набліжаецца да фіналу 50-ы Міжнародны фестываль мастацтваў “Беларуская музычная восень”. Два месяцы творчага форуму — гэта больш як 40 выбітных канцэртаў. А колькі яшчэ не змясцілася ў афіцыйную праграму імпрэз, што адбыліся ў сталічнай філармоніі паралельна, толькі без фестывальнай эмблемы...

Мелодыі — на ўсе густы. У абедзвюх залах — аншлагі. Сімвалічна, што пачынаўся форум у Міжнародны дзень музыкі. На сцэне ўладарыў Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі, а саліраваў прафесар нашай Акадэміі музыкі Уладзімір Дулаў.

Сярод самых, бадай, чаканых замежных гасцей быў лаўрэат Міжнароднага конкурсу імя П. Чайкоўскага Ілья Папаян. Ён прыехаў не з “хітамі” XIX стагоддзя, а з класікай... джаза! Прычым іграў у суправаджэнні не заўятых джазменаў ці нават біт-бэнда, а... злаганага філарманічнага аркестра, якім у той вечар дырыжыраваў Юрый Караваяў. Бляск! Чорна-белая клавіятура раяля зазвала ўсімі фарбамі не восені — вясны!

Гэты ж аркестр, толькі з іншымі салістамі, падрыхтаваў да фестывалю дзве буйныя беларускія прэм’еры. 14 лістапада была прэзентавана опера Сяргея Бельюкова “Крылы” паводле знакамітай паэмы Роберта Раждзественскага. Вядома, у канцэртным выкананні, што ў сусветнай практыцы даўняя норма. Яно нярэдка папярэджвае тэатральнае ўвасабленне. А 28-га запланавана

яшчэ адна прэм’ера: упершыню прагучыць Скрыпічны канцэрт Аліны Безенсон, да чыёй музыкі нашы артысты часта звяртаюцца, асабліва ў камерных праграмах.

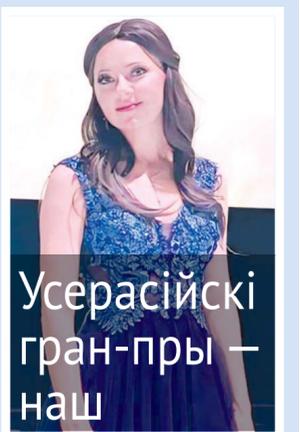
Аж пяць фестывальных імпрэз падрыхтаваў Нацыянальны акадэмічны народнага аркестр імя І. Жыновіча на чале з Аляксандрам Крамком. У “музычнавосенёўскай” скарбонцы калектыву аказаліся настальгічныя “Знаёмыя мелодыі”, сольнік Пятра Ялфімава “Восенская мелодыя” з блокам адметнай беларускай спадчыны, канцэрт “Мелодыі лёсу” да 95-годдзя з дня нараджэння народнага артыста БССР Яўгена Глебава. Улічваючы, колькі прагучала твораў гэтага занага кампазітара-класіка з розных фільмаў, праграму можна ўспрымаць і як падарунак да 30-га фестывалю “Лістапад” ды 100-годдзя айчыннага кіно. З дырыжорам Аляксандрам Высоцкім той жа калектыву ўзрадаваў віртуозны “Танцамі свету”. Маэстра прадставіць і грандыёзны фінал “Восені”, з’яднаўшы два згадаваныя аркестры — сімфанічны і народны.

Праект “Музычная гасцеўня”, якім кіруе Таццяна Старчанка, справіў на фестывалі 20-годдзе Беларускай дзяржаўнай ансамбль народнай музыкі “Свята”, што адным з першых пачаў адроджаць нашу фальклорную спадчыну, днямі адзначыць 40 гадоў. А фартэпіяны дуэт Наталлі Громавай і Валерыя Баравікова не абмінуў 225-гадовы юбілей А. Пушкіна, заявіўшы праграму “Мы сыграем вам казку”. Пра 90-годдзе з дня нараджэння Альфрэда Шнітэ нагадае струнная група Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра імя М. Фінберга. Між тым поўны склад калектыву прапануе “Музыку па-за часам”.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Падчас выступлення Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя І. Жыновіча

Усерасійскі гран-пры — наш

Салістка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Яўгенія Крокіна атрымала гран-пры на II Усерасійскім конкурсе оперных спевакоў “Галасы над Волгай”, што праходзіць на сцэне Чувашскага дзяржаўнага тэатра оперы і балета ў Чэбаксары.

— На гэтае творчае спаборніцтва было пададзена больш як 300 заявак, — распавяла артыстка. — Пасля алборачнага тура, што праводзіўся на аснове далсланых разам з заяўкамі відэазапісаў, да конкурсу дапусцілі каля 60 чалавек, у тым ліку з Кітая. Гэта 30 студэнтаў і столькі ж прафесійных салістаў тэатраў, філармоній. У кожным з наступных трох этапаў адсваілася не менш за палову ўдзельнікаў. Я падрыхтавала пяць оперных арыя — па дзве на першыя два туры і яшчэ адну для трэцяга, з аркестрам. Але ж было складана, бо не адвоззілася ніводнага дня адпачынку: этапы ішлі запар. У фінале, апроч мяне, аказаліся артысты з розных гарадоў, у тым ліку з Санкт-Пецярбурга, Чэлябінска, дзе вельмі моцныя оперныя тэатры. І тое, што я перамагла, сведчыць пра ўзровень беларускай вакальнай школы. Мой прафесійны падмурак — наша Акадэмія музыкі і магістратура там жа, заняты з мастацкім кіраўніком тэатра Адамам Мурзічам. Акрамя таго, са мной працавала баялая салістка нашай оперы Кацярына Галаўлёва, якая зараз выкладае ў Маскве. А ў чэрвені я ўдзельнічала ў майстар-класах акадэміі Ларысы Долянай, што праходзілі ў Мінску, саліравала на фінальным гала-канцэрце і атрымала ліст падзякі ад Ларысы Аляксандраўны. Падчас адукацыйных сустрэч адточваліся джазавыя, эстрадныя прыёмы, на якіх заснавана выкананне тых жа мюзіклаў. А па заканчэнні майстар-класаў я хуценька перастроілася на оперны вакал, патрэбны ў межах конкурсу “Галасы над Волгай” і ў класічных аперэтах. Імгненнасць такіх пераключэнняў — асаблівасць Музычнага, дзе вельмі разнастайны рэпертуар. Я вельмі ўдзячная роднаму тэатру за падтрымку!

Нацэленыя на майстэрства

Народны баянны аркестр Пінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў адзначае 30-годдзе.

КЛАСІКА ЯК ПАДМУРАК

Заснавальнік народнага баяннага аркестра **Валерый Камісарчук** прыйшоў у Пінскае вучылішча мастацтваў у 1994-м пасля заканчэння Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Фарміруючы рэпертуар, педагог узяў курс на класіку: імкнуўся перадаць навучэнцам яе традыцыі, на якіх сам быў выхаваны.

— У 1990-х мы выконвалі “Багатырскія вароты” М. Мусаргскага. Знакамітая тэма, дзе ў кульмінацыі ўрываюцца сапраўдныя званы. Няпростае твор. Але глядзіць — і суайчыннікі, і замежнікі — нашу працу ўзнагародзілі аваяцямі. Класіка не мае меж! — успамінае Валерый Васільевіч. — Аднак не ўсё давалася лёгка. Размаўляеш з людзьмі, якія не разумеюць класічную музыку, спрабуеш нешта распавесці, а яны адмахваюцца: не, нам бы што прасцейшае. Таму дзяцей з маленства трэба далучаць да добрай музыкі. Стануць яны прафесійнымі выканаўцамі ці не, няважна. Галоўнае, каб хлопчыкі і дзяўчынкі ёю прасякліся.

Удзельнікам аркестра першы кіраўнік адбіраў старанна. Акрамя як на ўменні чытаць з ліста і адчуваць рытм, звяртаў увагу і на харызму, і на характар: для прадукцыйнай і камфортнай працы атмосфера павінна быць добрай. Такі ж падыход захаваўся і праз дзесяцігоддзі.

— Калі ўпершыню пачула баянны аркестр каледжа, здзіўлялася: як прыгожа! — распавядае ўдзельніца калек-

тыву чацвёртакурсніка **Карына Зубко**. — А яшчэ мяне ўразіла, як зладжана музыканты граюць, разумеюць і адчуваюць адзін аднаго. Між тым аркестр — складаны механізм. Кожная партыя важная для агульнага гучання. Задача старшакурснікаў — дапамагчы малодшым стаць часткай каманды, навучыцца слухаць не толькі сябе, але і іншых, распознаваць жэсты. Задача старшакурснікаў — дапамагчы малодшым стаць часткай каманды, навучыцца слухаць не толькі сябе, але і іншых, распознаваць жэсты. Задача старшакурснікаў — дапамагчы малодшым стаць часткай каманды, навучыцца слухаць не толькі сябе, але і іншых, распознаваць жэсты.

У ТВОРЧЫМ ПОШУКУ

Рэпертуар у калектыву разнастайны. Асобнае месца займаюць работы беларускіх аўтараў: Леаніда Маліноўскага, Уладзіміра Грушэўскага, Уладзіміра Гінько ды іншых.

— Імкнёмся падбіраць кампазіцыі па тэме мерапрыемства, — распавядае кіраўнік аркестра **Ірына Багдановіч**. — Так, на канцэрце да 8 Сакавіка прапануем слухачам штоосьці лірычнае — музыку з фільма “Мелодыі белай ночы”, твор “Памяці Ясеніна” В. Гарадоўскай. Вядома ж, выходзім публіку на класіку. Выконваем сімфанічныя гравіюры “Дон Кіхот” К. Караева, уверцюра да оперы “Аскольдава магільня” А. Вяргеўскага, частку “Тарэра” і фінал з “Кармэн-сюіты” Ж. Бізе — Р. Шчадрына.

Да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў так-

сама падрыхтавалі шэраг кампазіцый, у тым ліку “Калыханку для анёла” з кіно “Спіс Шындлера”. Для яе выканання запрасілі Ганну Казарэз — скрыпачку-салістку, кіраўніка гарадскога камернага аркестра. Баянны калектыву іграе і Арыю В. Бібергана, прысвечаную ахвярам Халакосту. Да юбілею Вялікай Перамогі маладая артыстка плануе развучыць “Вальс франтавых сябровак” В. Цямнова.

— Пастаянна дадаём у праграму новыя творы, — падкрэслівае Ірына Багдановіч. — Сёлета ў нас у рэпертуары з’явілася беларуская народная песня “Туман ярам” у апрацоўцы Л. Маліноўскага, уверцюра да оперы Р. Планкета “Карневільскія званы”. Зноў звярнулі ўвагу на М. Мусаргскага — выконваем “Ноч на Лысай гары”.

Свой юбілей калектыву адсвяткуе 6 снежня ў сценах роднага каледжа. Рыхтуецца вялікая канцэртная праграма.

— Іграем розныя кампазіцыі. Нам важна перадаваць публіцы эмацыйны пасыл, хутка перастройвацца з аднаго стану на іншы, — гаворыць чацвёртакурснік **Герман Грачанік**. — Імкнёмся ствараць цэласныя музычныя вобразы, чаму нас вучыць Ірына Ігнатаўна.

РЭЛЬЕФНАСЦЬ, ТЭМБРЫ, ФАРБЫ

— Часта выконваем творы, напісаныя не для такога складу аркестра, як у нас, — уключае Ірына Багдановіч. — Кіраўнік калектыву павярдае, што ў падборы рэпертуару ёсць пэўныя цяжкасці.

— Баянны аркестр мае аднатэмбравы склад. Для параўнання: у народным аркестры — баяны і струнныя, а ў нас — баяны і акардэоны, якія гучаць ідэнтычна. Рэльефнасць у музыцы ствараем за кошт рэгістраў, балансу гуку, штрыха, — тлумачыць Ірына Багдановіч. — Інструмент, які дае нам іншыя тэмбры, дапамагае падкрэсліць меладыйную лінію, — флейта. Ёй прафесійна валодае педагог каледжа Кацярына Макарская. Афарбоўку дабаўляе сінтэзатар, а таксама ўдарныя, эпідэялічна ўключаем партыю раяля. Каб творы набылі неабходнае гучанне, запрашаем ілюстратараў — музыкантаў, якія валодаюць рознымі інструментамі. Падобны прыём прыносяць асабліва каларыт. Сярод такіх выканаўцаў і нашы выпускнікі — цяпер студэнты ВУНУ. Гэта вельмі кранальна: не забываюцца на родны каледж, які для іх шмат значыць.

Святлана ЧЭКАЛВА
Фота Аліны СЦЕФАНЕНКА

(Працяг. Пачатак у “К” № 1 ад 05.01.2024)

Знак бяды

Да дзвюх знамянальных дат — 100-годдзя беларускага кіно і 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — у студзені мы далі старт праекту “Векапомнае праз кінакадр”. Ён, падрыхтаваны сумесна з Музеем гісторыі беларускага кіно — філіялам Нацыянальнага гістарычнага музея — і айчыннымі знаўцамі, расказвае аб выбітных ваенных стужках “Беларусьфільма”.

Адно з імёнаў у нашым кінематографі, з якім звязаны, бадай, самы важны яго перыяд, — Міхал Пташук. Знаёмы з горыччу вайны рэжысёр выбіраў для карцін тэмы, якія ішлі ад сэрца. Шчырасць і нястрымнае імкненне паказаць цяжкія чалавечыя лёсы зрабілі аўтара выдатнай асобай у айчынным кіно. Фільмы Міхала Мікалаевіча застаюцца актуальнымі і сёння, дзякуючы глыбокаму псіхалагізму і звароту да адвечных філасофскіх пытанняў. Стужкі майстра — пра людзей, якія шукаюць справядлівасць, сутыкаюцца з няпростым выбарам і ніколі не губляюць сябе.

Асноўны напрамак творчасці Міхала Пташукі — Вялікая Айчынная вайна. Ці з’яўляецца яна галоўным “месцам дзеяння”, ці аллюструе яна ўспамінах герояў, гэты лейтэматы пранізвае амаль усе карціны рэжысёра. Аднак “цэнтральную тэму беларускага кіно” ён ніколі не рабіў ядром сваёй Галактыкі: Сонцам у Міхала Мікалаевіча быў чалавек.

Глыбокае разуменне простых людзей дапамагла Пташукі распрацаваць праўдзівыя вобразы. Шчырасць дазволіла майстру атрымаць папулярнасць і любоў сярод глядачоў, суровых крытыкаў і калег па цэху. Вельмі важнымі для аўтара аказаліся айчынныя творы пра вайну, па якіх ён і здымаў стужкі. Цягу да экранізацыі мастацкай літаратуры Міхал Мікалаевіч тлумачыў так: “У кожным фільме па творах беларускіх пісьменнікаў ёсць частка мяне самога, маёй маці, суседзяў — людзей, сярод якіх я вырас”.

Самай складанай — і тэхнічна, і псіхалагічна — для рэжысёра стала карціна па быкаўскім “Знаку бяды”. Падзеі апавесці Пташук пражываў, бы ўласнае жыццё. Гэта адбітак цяжкага дзяцінства: будучы рэжысёр рана страціў бацьку, выхоўваў Міхала Мікалаевіча маці і бабуля, чые характары і паслужылі асновай экраннага вобраза галоўнай героіні. Маму кінематографіст называў “быкаўскай Сцепанідай”, а ў дзённіках пісаў:

“Я ведаў кожны рух Сцепаніды са «Знака бяды»... Не трэба было нічога выдумляць. Усе героі рухаліся па маёй федзюкоўскай хаце”.

Для здымак выбралі родныя мясціны Пташукі — нежылы хутар пад Баранавічамі, які паказаў сябар майстра, старшыня калгаса. Пляцоўка палышла ідэальна, толькі клеў дабудавалі па эскізе мастака Уладзіміра Дзяменчыка. Сцэну спалення здымалі з трох пунктаў на тры кінакамеры. “Погляд зверху” — з гідрапад’ёмніка. Падчас работ над гэтым эпізодам ледзь не зарылася трагедыя. Калі агонь разгарэўся, вецер падзьмуў у бок аператара Дзмітрыя Зайцава. Была яшчэ неперыемнасць, разу.

ужо тэхнічная: адна з камер на зямлі, з якой працавала аператар Таццяна Логінава, увогле не ўключылася. Праз гэта яны з рэжысёрам нават пасварыліся.

З акцёрамі таксама не ўсё выйшла з першага разу. Спачатку вырашылі, што ў карціне павінны здымацца выключна беларускія артысты. Аднак калі пачалі шукаць выканаўцу ролі Сцепаніды — зразумелі, што давядзецца мяняць вектар.

— Хачелі ўзяць на гэтую ролю беларускую актрысу Таццяну Мархель. Столькі проб было, але ніяк. Прыехала Ніна Русланава. Чараўніцтва! Заходзіць у павільён, салзіцца — і адразу відаць: Сцепаніда. Я быццам Ніна Іванаўна нарадзілася ёю, — успамінала аператар Таццяна Логінава.

Цікава, што ў Ніны Русланавай быў дублёр. У сцэнах, дзе Сцепаніда доіць карову, буйным планам зняты рукі мясцовай жанчыны. Актрыса не ўмела даіць, ды і далоні вопытнага чалавека аказаліся больш грубымі, праўдападобнымі. Аднак Русланава ставілася да ролі сур’ёзна, глыбока ўжывалася ў вобраз: заганяла бруд пад пазногці, спала і сла ў вопратцы Сцепаніды. Паступова ў артысткі змяніўся і голас, і паходка.

Роль Петрака выканаў Геннадзь Гарбук, ужо вядомы тады над гэтым эпізодам ледзь не зарылася трагедыя. Калі агонь разгарэўся, вецер падзьмуў у бок аператара Дзмітрыя Зайцава. Была яшчэ неперыемнасць, разу.

КАБ НЕ ЗАБЫВАЛІ

Унікальнае адчуванне тэмы, гісторыі і людзей узняло рэжысёра на недасягальнае вышыню. На жаль, таленавіты майстар рана пайшоў з жыцця, але паспеў пакінуць у карцінах шмат наказаў, галоўны з якіх — вярта захоўваць праўду пра Вялікую Айчынную вайну. Каб крочыць наперад да квітнеючай будучыні, патрэбныя моцныя карані, якія прарастаюць з глебы народнай памяці.

Яўгенія ГАБЕЦ
Фота з фонду Музея гісторыі беларускага кіно

(Працяг. Пачатак у “К” №№ 42, 45, 2024)

З пакалення асвечаных

Ружаны. Адноўленая брама, 2024

пущілі геній паэткі. Але не. Дэбютны твор Тэафілі нарадзіўся з іншай прычыны. Як мы казалі, у маі 1783 года ў часопісе Pamiętnik Historyczno-Polityczny пабачыў свет велізарны і дакладны, як статыстычная справаздача, артыкул Opisanie wubornego gospodarstwa w dobrach Szczorsze do J. W. Chreptowicza Podkanclerzego Lit: należących w Woiewodztwie Nowogrodzkim leżących. Аўтар — Кароль Адольф дэ Меліг, капітан корпуса пантанёраў і касір каралеўскага манетнага двара. Друкаваўся матэрыял не дзеля забавы аўдыторыі. Меседж быў прасты і выдавочны: “Рабі, як ён, — пераймай найлепшае!” А найлепшае заключалася ў тым, што ў сваім маёнтку граф Яўхім Храптовіч скасаваў прыгон. Здарыўся цуд!

Раптам аказалася: вольныя людзі, што адчуваюць сябе гаспадарамі на зямлі, працуюць непараўнальна больш эфектыўна, чым загрузаныя тысячай і адной павіннасцю. Праўда, новаўвядзенні прыжываліся паяжжа, таму прыгон у Расійскай імперыі, куды ўвайшла пасля 1795 года тэрыторыя ВКЛ, афіцыйна адмянілі толькі ў 1861-м.

У паэме Глінскай чуюцца тыя ж “вальнадумныя” ноткі — безумоўна, артыкул ка-

Тэафілі Глінскай доўга ўдавалася пазбягаць пільнай увагі даследчыкаў, але гэты перыяд скончыўся. Раскрываем таямніцы біяграфіі беларускай паэткі XVIII стагоддзя далей.

У ПАПЯРЭДНІХ СЕРЫЯХ

пітана пантанёраў прачытала і літаратарка. Але дзе? Ёсць здагадка. Адным з беларускіх падпісчыкаў выдання Pamiętnik Historyczno-Polityczny ў 1780-х з’яўляўся Адам Вярэйскі, які пазней стаў навагрудскім гродскім суддзёй і павятовым маршалам. Ён быў выдатным юрыстам, эканамістам ды, як і Храптовіч, прыхільнікам Станіслава Аўгуста Панятоўскага. Таму не дзіва, што на пачатку XIX стагоддзя ў велізарнай Гродзенскай губерні сяляне Вярэйскага лічыліся самымі заможнымі. Мы ўжо адзначалі, што суседзі і сябры Глінскіх — Юзаф і Анэля Узлоўскія. Ші магла Анэля, сястра Вярэйскага, атрымліваць ад брата навінкі друку і перадаваць іх? Больш чым імаверна. А тое, што сяброўства Глінскіх з Узлоўскім было бліскім, пацверджана фактам. У маі 1796 года навагрудскага ротмістра Юзафа Узлоўскага запрасілі на хрост Дароты, другой дачкі Тэафілі Глінскай.

КРЫНІЦА НАТХНЕННЯ

Чытач можа падумаць: гаворка пойдзе пра сьлянную крыніцу побач з маёнткам Глінскіх, нібыта яе воды вы-

Бібліятэка ў Шчорсах, 1930-я

вершаванае, зробленае адной паненкай са спадзевам, што яе творы рэдактар з задавальненнем прыме і надрукуе. Гаварылася і што гэтыя радкі чытаюць ды ўхваляюць людзі з вышэйшых колаў. Тут самы час нагадаць: тыя колы (Храптовіч адыгрываў у іх вельмі істотную ролю) складаліся з караля і прыхільнікаў яго рэформаў, то-бок удзельнікаў “чапварговых абедаў”. Далей у лісце тлумачылася, што вершы напісаны маладой паненкай, выхаванай пераважна ў вёсцы, але ў вельмі спрыяльных для развіцця генію варунках — пад наглядом вольных ад забабонаў бацькоў. Параўнанне Глінскай з папярэднікамі (названа Альжбета Дружбацкая, польская літаратарка, што сканала ў 1765-м), было на карысць Тэафілі: “Тыя толькі пісалі, а гэтая стварае, тыя забаўлялі, а гэтая забаўляе і вучыць”. Адзначэцца стыль Глінскай, яркія вобразы, настрой работ, якія адлюстроўваюць вялікую розніцу паміж ранейшымі аўтарамі і нашай гераіняй. Напрыканцы складалі ліста, давяраючы густу выдаўца, просіць не ўспрымаць зварот як праўду “энтузіязму”, а пачытаўшы творы, прызнаць праўду і надрукаваць іх, тым самым паказаўшы паненкам, на што яны здольныя. Так, Тэафілі Глінская можа лічыцца адной з першых беларускіх ластавак жаночай эмансipaцыі.

СЛОВА ГРАФА

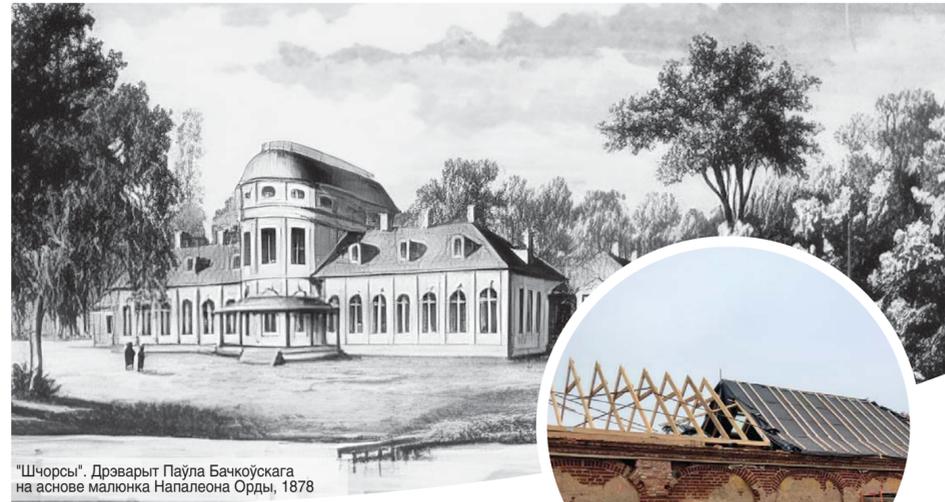
Як мы ведаем, першым “піяршычкам” літаратаркі стаў граф Яўхім Храптовіч, падканцлер вялікі літоўскі. У 1785-м ён адправіў рэдактару часопіса Magazyn Warszawski ліст. У ім — дзве работы Тэафілі Глінскай: паэма “Шчорсы” і вершаваны пераклад папулярнага ў тыя часы твора французскага філосафа Жана-Франсуа Мармантэля “Гімн перуанцаў пра смерць”, урыўка з рамана “Інкі”. А яшчэ ў пісьме згадвалася, што Тэафіля пабывала ў Шчорсах у 1784-м, незадоўга да прыезду караля. Гэта сведчыць пра знаёмства графа і Глінскай. Ліст, як мяркуюць даследчыкі, складзены Храптовічам. Аўтар звароту распаўядаў: у 1783-м было апублікавана эканамічнае апісанне маёнтка Шчорсы, а цяпер выдаўцу дасылаецца

і вайскоўцаў на чале з гаспадаром Ружанаў канцлерам вялікім літоўскім Аляксандрам Сапегам і мінскім ваяводам Адамам Хмарам, гаспадаром Сёмкава. Пасля ўрачыстага вітання кіраўнік дзяржавы, каб адпачыць з дарогі, падняўся ў пакоі. У салоне яго сустрэлі жонкі і дачкі знаных мужчын. Прозвішчы старанна зафіксаваў каралеўскі сакратар — пінчук Адам Нарушэвіч: Пузыня, Слізень, Палубінская, Грабоўская, Быхавец... панна Глінская, дачка обершт-лейтэнанта. Ці чытала свае вершы манарху Тэафілі ў Ружанах? Пэўнасі няма.

Затым былі Слонім Агінскага і Сноў Рдулоўскіх. А 16 верасня Панятоўскі завітаў у Нясвіж. У параўнанні з прыёмамі ў Ружанах і іншых мястэчках Кароль Радзівіл арганізаваў сустрэчу сапраўды

знаёмства з панятоўскім

На пачатку верасня 1784 года, рухаючыся на сейм у Гродна, кароль аб’яздаў маёнткі прыхільнікаў — шляхты і магнатаў. З Піншчыны, дзе ён гасцяваў у князёў Друцкіх-Любецкіх, манарх добраўраў да Целяханаў Людвіка Тышкевіча. А 12 верасня Панятоўскі прыбыў у Ружаны. Караля сустрэла на ганку палаца прадстаўнічая дэлегацыя вялікалітоўскіх ураднікаў

“Шчорсы”. Дрэварыт Паўла Бачкоўскага на аснове малюнка Напалеона Орды, 1878

Пачатак аднаўлення Шчорсаў, 2024

па-каралеўску (ды яшчэ і затрымаў высокага госьця на пяць дзён). Для Панятоўскага падрыхтавалі шырокую забаўляльную праграму — паляванне і гістарычную рэканструкцыю “Штурм Гібралтара”. Аб гэтай падзеі ў 1783-м пісалі ў выданні Pamiętnik Historyczno-Polityczny, таму тема была на слыху. Таксама 17 верасня манарху паказалі оперу “Агатка, або Прыезд пана”, створаную тандэмам кампазітара Аляксандра Данэзі і лібрэтыста князя Мацея Радзівіла. І ў шчорсаўскай “эпапеі”, і ў “Агатцы” гучаў заклік да шляхты зірнуць на сялян вачыма бацькі, думаць і пра іх шчасце. Наўрад ці Глінская была на прэм’еры оперы, але хто ведае.

І вось пасля Нясвіжа, дзе на прыём патрацілі больш за мільён

злотых, стомлены радзівілаўскай пухай Панятоўскі трапіў у Шчорсы, у маёнтак Храптовіча. Ідэальны парадок сустрэў манарха ў квітнеючых наддэманскіх уладаннях яго сябра. Усюды былі вольныя, задаволеныя жыццём сяляне. То-бок ідэі каралеўскага кола аб паляпшэнні долі звычайных людзей у Рэчы Паспалітай дзе-нідзе здзяйсняліся.

Што здарылася далей? У наступнай частцы мы распаўядзем пра іншыя творы Тэафілі Глінскай ды пра тое, як склаўся лёс паэткі-свіцязянку і яе спадчыны.

Зміцер ЮРКЕВІЧ
Фота аўтара

Палац Сапегі ў чаканні рэстаўрацыі, 2024

Ідзе падпіска на I паўгоддзе 2025 года

Газета “Культура”

Індывідуальны 63875 1 мес. — 16,43 руб., 3 мес. — 49,29 руб., 6 мес. — 98,58 руб.	Льготны ведамасны 63872 6 мес. — 145,38 руб.
Ведамасны 638752 1 мес. — 26,61 руб., 3 мес. — 79,83 руб., 6 мес. — 159,66 руб.	Індывідуальны льготны 63872 6 мес. — 90,89 руб.
Льготны (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску сваім супрацоўнікам і лексімерам) 63879 1 мес. — 18,18 руб., 3 мес. — 54,54 руб., 6 мес. — 109,08 руб.	

Газета “Культура” і часопіс “Мастацтва” (камплект)

Індывідуальны 63874 1 мес. — 34,71 руб., 3 мес. — 104,13 руб., 6 мес. — 208,26 руб.	Льготны ведамасны 63877 6 мес. — 355,02 руб.
Ведамасны 638742 1 мес. — 62,74 руб., 3 мес. — 188,22 руб., 6 мес. — 376,44 руб.	Індывідуальны льготны 63877 6 мес. — 197,17 руб.

Часопіс “Мастацтва”

Індывідуальны 74958 1 мес. — 21,61 руб., 3 мес. — 64,83 руб., 6 мес. — 129,66 руб.	Льготны ведамасны 749412 6 мес. — 229,10 руб.
Ведамасны 749582 1 мес. — 42,27 руб., 3 мес. — 126,81 руб., 6 мес. — 253,62 руб.	Індывідуальны льготны 74941 6 мес. — 117,38 руб.
Льготны (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску сваім супрацоўнікам і лексімерам) 74986 1 мес. — 23,88 руб., 3 мес. — 71,64 руб., 6 мес. — 143,28 руб.	

Падрабязней — на сайце kultura-info.by

Афіша з 15 па 22 лістапада

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20,
тэл.: 8 017 3970163
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выстава навучнчага мастацка-адукацыйнай студыі “У госьці да Цюбіка” — “Малюем каля карціны”. Да 19 лістапада.
- Выстава “Сямён Дамарад. Крайвід радзімы”. Каля 50 жывапісных твораў з майстэрні аўтара і фондаў музея. Да 24 лістапада.
- Выстава “Андрэй Заспіці. У сэрцы — Беларусь”. Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24, паверх 4, зала 5. Да 8 снежня.
- Выстава “Чароўная тканіна прыроды Івана Дмухайлы”, прымеркаваная да 110-годдзя з дня нараджэння заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь Івана Сямёнавіча Дмухайлы (1914—2007). Да 8 снежня.
- Выстава “Страты і вяртання. Лёс мастацкіх каштоўнасцей Дзяржаўнай карціннай галерэі. 1939—1957”, прымеркаваная да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 85-годдзя Нацыянальнага мастацкага музея. Да 20 студзеня 2025 года.
- Экскурсіі: “Самыя-самыя...” (6+), “Якога колеру зіма?” (6+), “Казкі Усходу” (10+), “Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма” (10+), “Партрэты даўнія мінулых пакаленняў...” (10+), “Пяць моў кахання” (16+), “Жаночы партрэт” (16+), “Мінск у музеі” (16+). Праводзіцца заўсёды.

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНКЕВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а,
тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма “Кафляныя «люстэркі» шляецкай сядзібы”. Праводзіцца заўсёды.
- Квэст “Таямніцы старажытнай сядзібы”. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Квэст “Пошукі мінулага”. Праводзіцца заўсёды.
- Экскурсія “Інтэр’ер шляецкай сядзібы”. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Экскурсія “Шлях мастака Валенція Ваньковіча”. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.
- Экскурсія “Сядзібны партрэт”. Папярэдні запіс. Праводзіцца заўсёды.

МУЗЕЙ В. К. БІЛЫНЦЫКА-БІРУЛІ
г. Мар’інеў, вул. Ленінская, 37,
тэл.: 8 0222 650203,
8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
  - Art-lectorium “Зразумелае мастацтва”. Праводзіцца заўсёды.
- Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Мінскі р-н, Астравыцка-Гарадоцкі С/С, в. Аколіца,
вул. Іванаўскага, 17б,
тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- **Батлечны спектакль. Праводзіцца заўсёды.**
- **Майстар-клас “Саломпяльце”.** Праводзіцца заўсёды.
- **Майстар-клас “Лялька-мотанка”.** Праводзіцца заўсёды.
- **Майстар-клас “Ткацтва”.** Праводзіцца заўсёды.

**МАГІЛЕЎСКИ АБЛАСНЫ
ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7,
тэл.: 8 0222 656604 (каса),
сайт: mdrama.by

- Prank comedy ў 2 дзеях “Шалёныя грошы” (16+). 15 лістапада ў 18.30.
- Музычная казка ў 1 дзеі “Як Кашчэй Бессмяротны з Васілісай ажаніўся” (6+). 16 лістапада ў 12.00.
- Кіч у 2 дзеях “Піковая дама” (18+). Начны паказ і фотасэт у дэкарацыях. 16 лістапада ў 18.30.
- Рамантычная казка з чараўніцтвам і ператварэннямі “Усе мышы любяць сыр” (6+). 17 лістапада ў 12.00.
- Вадэвіль у 2 дзеях “Бяда ад пшчотнага сэрца” (16+). 17 лістапада ў 18.30.
- Сучасныя вадэвілі ў 1 дзеі “Спадары, таварышы, сволачы і дамы” (16+). 19 лістапада ў 18.30.
- Камедыя ў 1 дзеі “Прымакі” (16+). У рамках “Урокаў эстэтыкі”. 20 лістапада ў 16.30.
- Містычны трылер, камедыя абсурду “Гульцы” (12+). Прэм’ера. Малая сцэна. 20 лістапада ў 18.30.
- Драма “Калігула” (18+). 21 лістапада ў 18.30.
- Прыпавесць пра каханне “Соня” (16+). Прэм’ера. 22 лістапада ў 18.30.

УНП 700184039

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-
КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
“НЯСВІЖ”**

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19,
тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Часовая экспазіцыя “Пакт Рэрыха – Мір праз Культуру”. Вялікая выставачная зала. Да 15 лістапада.
- Тэатралізаваная экскурсія “Гісторыя адной каралевы”. 16–17 лістапада з 12.00.
- Экспазіцыя “Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені”. Аўтар праекта А. Папельскі. Малая выставачная зала. Да 18 лістапада.
- Выстава “Маджарскія: армянскі род у гісторыі Беларусі”. Калекцыйныя залы “Слуцкія паясы”. Да 31 снежня.
- Міжнародны выставачны праект “Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара”. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Квэст “Палацавыя таямніцы”.
- Виртуальныя выставы: “Ператвораныя ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”, “Нясвіж – здабытак сусветнай культуры”, “Разбураны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа”, “Шэдэўры калекцыі і ўнікальны артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»”.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

**Інфармацыйна-касавае цэнтр
(г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)**

- Экспазіцыя твораў Наталлі Гузняк “...Я так бачу”. Да 15 студзеня 2025 года.

Ратуша

Пастаянныя экспазіцыі

- “Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст.”.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў “Культура часу”. З фондаў музея-запаведніка.
- Мерапрыемствы**
- Квэсты: “Безаблічны артэфакт”, “Карта сямі каралеўстваў”, “Музейны дэтэктыў”, “Музейнае расследаванне”.
- Культурныя мерапрыемствы: “Прыём у княгіні”, “Дзень нараджэння ў ратушы” (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтна-ролевая развівальная праграма “Школа шпіёнаў” (да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства “Музейка аб музеі” (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма “Выкрунтасы” (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602,
8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

**БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ
ВАЙНЫ**

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8,
тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792,
8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя жывапісу сербскай манашкі Марыі “Святыя навамучанікі Ясенавацкія ў свяtle Уваскрэсення”.
- Часовая экспазіцыя “Музей, якому служыш”, прысвечаная 80-годдзю ўстановы.
- Часовая экспазіцыя “Адзінай памяці верныя”, прысвечаная 80-годдзю вызвалення Беларусі.
- У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне экспазіцыі музея.

Падрабязнасці ў сацыяльных сетках і на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ
МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. Нярасава, 3,
тэл.: 8 017 2350331,
час працы: серада – нядзеля
з 12.00 да 20.00

- Выстава пераможцаў Нацыянальнай прэміі ў галіне выяўленчага мастацтва ў 2023 годзе:
  - Персанальная выстава твораў Аляксандра Шапо “Дрэва дарог”. Да 15 снежня.
  - Персанальная выстава твораў Васіля Васільева “Іерусалім. Спэка і холад Вечнага горада”. Да 15 снежня.
  - Персанальная выстава твораў Усевалада Швайбы “Апярэне ліній”. Да 15 снежня.
  - Персанальная выстава твораў Марты Шчэрбіч “Пачатак”. Да 15 снежня.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47,
тэл.: 8 017 2350332, 8 017 3990978,
час працы: аўторак – нядзеля
з 12.00 да 20.00

- Выстава “Рэха мадэрнізму. Ад Манэ да Кандзінскага”. Да 19 студзеня 2025 года.

УНП 192543414

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск, вул. Энгельса, 7,
тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627,
пошта: kupalilet@mail.ru

- Канцэрт у цемры “Ёсць у мяне толькі ты” (18+). Жывы гук. Імпрэза праводзіцца па вул. Валгаградскай, 35. 16 лістапада ў 19.00.
- Трагікамедыя “Дзядзечкаў сон” (16+). Прэм’ера. Галоўная сцэна. 20 лістапада ў 19.00.
- Харэаграфічны спектакль “Жураўліны крык” (6+) ад ансамбля “Харошкі”. Жывы гук. Галоўная сцэна. 21 лістапада ў 19.00, 23 лістапада ў 19.00.
- Канцэрт у цемры “Вазьмі маё сэрца” (12+). Жывы гук. Імпрэза праводзіцца па вул. Валгаградскай, 35. 23 лістапада ў 19.00.
- Камедыя ў 2 дзеях “Паўлінка” (12+). Галоўная сцэна. 24 лістапада ў 19.00.

УНП 100377901

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1,
тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Вечар скрыпічнай музыкі “Скрыпак шмат не бывае” (12+). Камерная зала імя Л. П. Александроўскай. 15 лістапада ў 19.30.
- Экскурсія “Унікальны свет закулісся Вялікага тэатра Беларусі” (6+). 16 лістапада ў 14.00, 19 лістапада ў 19.30, 20 лістапада ў 15.50, 22 лістапада ў 15.30.
- Опера ў 3 дзеях “Лятучы галандзец” (12+). 16 лістапада ў 18.00.
- Балет у 2 дзеях “Лебядзінае возера” (12+). 17 лістапада ў 18.00.
- Опера ў 2 дзеях “Сівая легенда” (16+). 19 лістапада ў 19.00.
- Балет у 2 дзеях “Папялушка” (6+). 20 лістапада ў 19.00.
- Опера ў 2 дзеях “Царская нявеста” (12+). 21 лістапада ў 19.00.
- Опера ў 2 дзеях “Гісторыя Кая і Герды” (“Снежная каралева”) (6+). 23 лістапада ў 12.00 і 18.00.

УНП 191081322

**Нацыянальны мастацкі музей
Рэспублікі Беларусь**

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163,
8 025 6677819.**

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г. п. Мір, Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.,
тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст “Белы слон”. 23 лістапада ў 15.30.
- Экспазіцыя “Арсенал: ваенная зброя ў гістарычным кантэксце”. Сумесны праект з Гродзенскім дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеем. Паўночны корпус. Да 22 кастрычніка 2025 года.
- Лекцыя-візуалізацыя. Кожную сераду і суботу.
- Экспазіцыя “Войны XX стагоддзя. Гета ў Мірскім замку”.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх “Інтрыгі Купідона”.
- Сямейная квэст-экскурсія “Легенды і паданні Мірскага замка”.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: “Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце”, “Асаблівасці жаночага касцюма XVIII ст.”, “Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.”, “Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў”.

УНП 590201541

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР “ЛЯЛКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2,
тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Жарт у 2 дзеях паводле беларускай народнай казкі “Піліпка і Ведзьма” (5+). Глядзельная зала. 17 лістапада ў 11.00.
- Гісторыя незвычайнага сяброўства ў 2 дзеях “Насарог і Жырафа” (4+). Глядзельная зала. 23 лістапада ў 11.00.
- Казка-прыгода “Віні-Пух” (2+) ад тэатра лялек “Ухтышка”, Віцебск. Фае тэатра. 23 лістапада ў 17.00.

УНП 300001869

Арганізацыя запрашае на працу рэдактара інтэрнэт-рэсурсу (у абавязкі ўваходзіць і вядзенне сацыяльных сетак). Заработная плата — па выніках сумоўя. Рэзюмэ высылаць на адрас электроннай пошты: kultura.bel@yandex.by.

t.me/kultinf

Карыстаецца стыкерамі ў анлайн-ліставанні і хочаце папоўніць сваю калекцыю? Прапануем стыкерпак ад “Культуры”! Выказаць эмоцыі вам дапамогуць класікі беларускай літаратуры. Выбірайце самую трапную цытату — і здзіўляйце суразмоўцаў у Telegram!

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ
ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ
(КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА).
Выдаецца на беларускай
мове.

Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне
№ 637, выданае
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
“КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар —
КУЗНЯЦОВА
Наталля Васільеўна.

Рэдакцыя газеты “Культура”:
Галоўны рэдактар —
КУЗНЯЦОВА
Наталля Васільеўна.
Намеснік галоўнага
рэдактара —
ШЧУРОК Жанна Генадзьеўна.

Адказны сакратар —
Галіна МАЛІНОУСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў —
Віктар ГАУРЬШ,
Данііл ШЭЙКА.

Адрас рэдакцыі: 220013,
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77,
чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797.
Тэлефон-факс: 8 017 3345741.
Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.
Рэкламны адрас: 8 017 2860797.

Падпісныя індэксы:
63875, 638752, 63879.

Льготныя на паўгоддзе:
63872, 638722 (зніжка 15 %).

Камплект (газета “Культура”
і часопіс “Мастацтва”):
63874, 638742 (зніжка 10 %).

Аўтары допісаў паведамляюць
прозвішча, поўнаасцю імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар, дату выдачы,
кім і калі выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Аўтарскія рукапісы
не рэцензуюцца
і не вяртаюцца.
Меркаванне аўтара можа
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.

Набыць газету ў Мінску
можна ў крамах
“Белдрук”
на пр-це Незалежнасці, 48,
і Пераможцаў, 5,
на вул. Лабанка, 2,
Валадарскага, 16,
Няміга, 30, Леніна, 18,
Максіма Багдановіча
(ля прыпынку “Ст. м.
«Няміга»”), у падземных
пераходах на плошчы
Перамогі і станцыі метро
“Пятроўшчына”.

Падпісана ў друку 14.11.2024
у 16.00. Замова № 2560.
Наклад 3463.

Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “Выдавецтва
«Беларускі Дом друку»”.
220013, г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 79/1.
ЛП № 3820000007667
ад 30.04.2004.

© “Культура”, 2024.

Рознічны кошт —
па дамоўленасці.
* — матэрыял на правах
рэкламы.